

Hiszek a meglepetés erejében

 Mechler Anna

A zenei ismeretterjesztés a jövő generációk zeneértő közönségének kinevelését célozza, ugyanakkor az egyszerűnek tűnő feladat során cseppet sem elhanyagolható az információátadás mikéntje. Mona Dániel, aki a Zeneakadémia Liszt-kukacok Akadémiája című ifjúsági programsorozatának már évek óta a művészeti vezetője, 2021 őszén az Operában is elindította saját sorozatát. A fiatal zenetörténész az O/ENCIÁ-n szerzett saját tapasztalatairól, a felkészülésről, a humor és a műsorvezetés találkozási pontjairól mesélt.

I Egy régebbi interjúban azt mondta: már kilencéves korában arra vágyott, hogy zenei tárgyú műsort vezessen egy hangversenyteremben, a háta mögött egy szimfonikus zenekarral. Mikor kapott erre ténylegesen lehetőséget az Operában?

Ha az összes felsorolt szempontnak teljesülnie kell, akkor február elején, az Opera Fülelő című programján, ahol Berlioz Fantasztikus szimfóniájáról meséltem az Eiffel Műhelyház Bánffy termében, az Opera Zenekarral a hátam mögött. De ha kivonjuk a képből a zenekart, akkor már jóval korábban kaptam műsorvezetői lehetőségeket. Több mint öt évvel ezelőtt szövegíróként és marketingmenedzserként kerültem a Magyar Állami Operaházhoz. Félállásba vettek fel: sajtóközleményeket írtam, Facebook-posztokat fogalmaztam és kiadványokat szerkesztettem. Már jó ideje vezetem műsorokat a Zeneakadémián a Liszt-kukacok Akadémiája keretében, amikor összeszedtem a bátorságomat, és megkérdeztem Ókovács Szilveszter főigazgatót, hogy zenetörténészként nem kaphatnék-e testhezállobb feladatot. Bár nem látott engem színpadon korábban, tudott az ambícióimról, ezért adott egy esélyt: rám bízta a soron következő, gyerekeknek szóló Hangoló vezetését, ahol történetesen az ő gyereke is jelen volt az osztályával, ezért a főigazgató úr maga is beült meghallgatni az előadást. Utána odajött hozzám, gratulált, és azt mondta: nem is tudta, hogy ilyen jó előadó vagyok. Honnan is tudhatta volna? Addig annyit látott belőlem, hogy egy asztalnál ülök, és írom a rám bízott sajtóközleményeket. Mind ebből nyilván nem derült ki, hogy én alapvetően egy színpadi figura vagyok. A jól sikerült előadás következménye lett, hogy a következő évadban megkaptam a nevemmel fémjelzett sorozatot, aminek a hivatalos címe: O/ENCIÁ Mona Danival. A 2020-ra tervezett indulás a pandémia miatt csúszott egy évet, de addig is kipróbálhattam magam az OperaSzerda és a MaszkaBál nevű online stream-sorozatok házigazdájaként. Jelenleg az O/ENCIÁ-n kívül különböző hangoló előadásokat tartok, koncerteken konferálok, és én viszem a Kincske-

resők nevű sorozatot is, amelyben tehetséges fiatal, olykor még egyetemista énekesekkel adjuk elő ritkán játszott operák zongorás keresztmetszetét hónapról hónapra. A produkciókat Toronykőy Attila rendezzi, én pedig a cselekmény kieső részeit és a mű keletkezéstörténetét ismertetem. Így lettem az operás státuszomat tekintve hivatalosan is műsorvezető, műsor- és kiadványszerkesztő. A kilencéves Dani most elégedett lehet.

I Vagyis sikerült oda eljutni, azt véghez vinni, amit akkor megálmodott?

Igen, sőt! Amikor Vásáry Tamás vezette saját, A zenén túl... című előadássorozatát – ami miatt ezt a hivatást választottam –, még sokkal kevesebb opcióból lehetett választani, ha az ember koncertre akart menni. Egy-egy ilyen alkalom jobban „eseményszámba ment”, könnyebben megtelt a Zeneakadémia Nagyterme a törzsközönség tagjaival. Ma rengeteg lehetőség van, nagyon nagy a médiazaj, nehéz megütni az emberek ingerküszöbét egy-egy programmal. Az, hogy sikerül olyan előadásokat tartanom, amelyek – nyilván a megfelelő kommunikációs stratégiának is köszönhetően – érdeklődésre tartanak számot, a mai világban talán még nagyobb elismerés, mint régen volt. Ma lekötni a közönséget, ma megnevetetni a nézőket komoly kihívás, de hatalmas sikerélmény is. És a sorozat szép fokozatosan önjáró lesz: úgy tűnik, kellően érdekes ahhoz, hogy szájhagyomány útján is terjedjen a híre, mert minden alkalmon egyre többen vannak.

I Az O/ENCIÁ-előadások olykor sok közreműködőt igényelnek – zenészeket, énekeseket, esetleg díszletezőket, öltöztetőket –; mennyire kap szabad kezet a témaválasztásnál?

Teljesen szabad vagyok a témákat illetően. A sorozat rendezője, Harangi Mária a legvadabb ötleteimet is támogatja, és segít a megvalósításukban. Én találtam ki az egész évad koncepcióját, és választottam ki a 10-15 éves korosztályt. Az már más kérdés, hogy gyakran a

tervezetnél fiatalabbak érkeznek, és csak bízni tudok benne, hogy értékeli azt a cinikus-ironikus humort, amivel gyakran élek, és ami reményeim szerint a felnőtteknek és a gyerekeknek is élvezetes. Néha tartok tőle, hogy a témák, amiket feldolgozok, nem mondanak sokat a legfiatalabbaknak, akiknek ezért talán csalódást okozok. Cserébe megvan bennük az az elevenség és lelkesedés, amit egy 13-15 éves épp nem szeret kimutatni. A kamasz korosztályt piszok nehéz megszólítani. Keserédes tapasztalat, hogy sok gyerek 12 évesen még eljár a koncertekre a nagymamájával, 13 évesen azonban kinő a koncertre járásból – de a nagymama eljön nélküle is.

■ *Milyen programokat vezet az említett operás soroza-
tokon és a Liszt-kukacok Akadémiáján túl?*

Dolgozom még a Budapesti Filharmóniai Társasággal is – náluk elsősorban a martonvásári kamarakoncertek házigazdájaként vagy épp a KameraZene című YouTube-sorozat arcaként tűnök fel. A színpadi munkákon kívül pedig szakszövegeket, műismertetőket írok több zene-karnak és intézménynek, illetve néha felbukkanok a Bartók Rádióban.

■ *Manapság az ismeretterjesztő előadások között egyre több olyan van, ami magán viseli a stand up comedy stílusjegyeit. Ön szerint ez helyes, szükséges? A könnyed hangvételnek be kell szívárognia a komolyzenei programokba?*

Szerintem ezeken az előadásokon nem az adatok vagy az információk lényegesek. Az se baj, ha kevés az átadott tudásmennyiség, ezerszer fontosabb maga az élmény. Hiába adja elő valaki professzionálisan, jól felépítve a mondandóját: ha ezek csak száraz tudnivalók, akkor nem fog megragadni semmi a hallgatóság fejében.

■ *Mi kell ahhoz, hogy megragadjon?*

Két dolog tud hozzáadni az élményhez: egyrészt az élő, abban a pillanatban születő zene, ami úgy szólal meg, hogy minden kommentár nélkül hat. Másrészt pedig a körítés: a műsorvezető lendületes, szórakoztató, követhető szövege. Ha sikerül megragadni a gyerekek figyelmét, akkor bármilyen zenét el lehet juttatni hozzájuk. Kapcsolatot kell teremteni a közönséggel. Ez a kapcsolat pedig néha a legolcsóbb poénokon keresztül születik meg. Nem mondom, kicsit fáj is, mikor az alaposan kitalált utalásaim és gondolatmenetem helyett a hegedűjén szamarat utánzó Kállai Ernő ellopja a show-t, de egyrészt az említett legfiatalabb korosztály miatt ez érthető, másrészt rá kellett jönnöm, hogy nem baj, ha néha ilyen egyszerű gegekkel lazítjuk a műsort. Ha hasonlatot kell hoznom valamire, igyekszem számukra is ismerős, teljesen hétköznapi példákkal előállni, ami segít el-tüntetni a klasszikus zene elérhetetlennek tűnő világá és a gyerekek élete közé képzelni szakadékot. Persze ehhez kell tudni, hogy mit ismernek, mit szeretnek. És bár

nem érzem magam olyan távol még ettől a korosztálytól, mégis egyre gyakrabban derül ki, hogy valójában fogalmam sincs, milyen divatokat követnek, miket néznek. Az meg nagyon kínos tud lenni, amikor az ember azt hiszi magáról, hogy fiatalos és jópofa, közben meg a valóságban egyre messzebb kerül ettől az idealizált képtől. De van humor, ami korosztálytól független, és nagyon hiszek a humor erejében.

■ *Mennyire partnerek mindebben a muzsikuskok? Mellé tudják tenni a saját ötleteiket, nem csak muszájból vesznek részt az ifjúsági koncerteken?*

Sok művész érzi ezt hozzám hasonlóan küldetésnek, ezért nem derogál nekik a koncerteken való közreműködés. Nagyon szeretem azt a folyamatot, amikor a gyanútlan zenészek szembesülnek a néha rendhagyó kérésseimmel; némi fenntartással kezelik őket, aztán ahogy halad az előadás, látják, hogy működnek az ötletek, sőt ők is jól szórakoznak, így szépen ellazulnak, és onnantól fogva a szó legvidámabb értelmében játszanak a hangszerükkel vagy a hangjukkal. Az egyik O/ENCIA-n két fantasztikus művész, Szántó Andrea és Kovács István énekelte a Kékszakkallút. Épp az volt a téma, mit adhat a jó díszlet az előadáshoz. Bevittünk egy csomó díszlet-elemet a színpadra, a gyerekek rendezték be a hét ajtót, a két énekes pedig a rögtönzött helyszínen improvizálta le az adott ajtó zenéjét. Elképesztően jó volt látni, hogy a gyerekek által épített díszletek között ez a két művész egy pillanat alatt magára talál, és eljátssza a darabot. Már nemcsak a munkáját végzi, hanem kreatívan alkot, aminek érezhető kisugárzása van.

■ *Próbalehetőséget is kap az előadások előtt az Operától?*

Zeneileg nincs szükség sok próbára, hiszen óriási repertoárral és tapasztalattal rendelkező hangszeres és énekes művészek, sőt, ha arra van szükség, akkor rendezők, világosítók, díszletezők, öltöztetők és statiszták állnak rendelkezésre. Nemigen tudnék olyat kérni az Opera repertoárjának elmúlt tíz évéből, amit ezek a kiváló művészek ne tudnának egyetlen rövid próbával összehozni. A nem zenei részleteket viszont gyakran a fellépőknek sem árulom el. Hiszek a meglepetés erejében. Szeretem, ha a zenészek csak annyit tudnak, amennyit feltétlenül muszáj. Milyen részletek szólalnak meg, milyen sorrendben – ezeket nyilván elárulom, de a többi hadd érje őket is váratlanul. A nem megbeszélte, spontán kialakuló szituációk megtöltik élettellel az előadást, nem beszélve arról, hogy gyakran ezek a jelenetek válnak a koncert legemlékezetesebb pillanataivá. Talán ezzel van összefüggésben az is, hogy nem szeretem többször előadni ugyanazt. Zavar, ha csak egy ember is ül a nézőtéren vagy a színpadon, aki már tudja, milyen fordulat vagy poén következik. Pedig ezt le kéne küzdenem, mert így nem valami költséghatékony a dolog...

■ *Az Operában könnyebb ifjúsági koncerteket adni, mint egy hangversenyteremben egy szimfonikus zenekarral? Mit jelent ebben a képletben az összművészet, a technikai háttér?*

Ha nem is könnyebb, de egészen más. Egyedi. Az O/ENCIA az operát mint összművészeti műfajt mutatja be, ezért foglalkoztunk a zene mellett díszlettel, jelmezzel és karmesterrel, de szó lesz még balettről és a rendezőről is. A zeneszerzéstől szóló rész szerkezetét tekintve még hasonlított mondjuk egy Liszt-kukacok matinéra, de amikor képbe kerültek például a díszletelemek, vagy divatbemutatót tartottunk az Opera jelmezeivel és stasztáival, vagyis kidomborodott mindaz, ami csak az Operára jellemző, akkor nagyon megmutatkozott a sorozat egyéni arculata. Több az inger, mint egy hagyományos koncertteremben, ettől pedig sok gyerek egészen lázba jön. Azt hiszem, minden előadásom más, de az O/ENCIÁ-nak a műfajból fakadóan nagyon karakteres egyénisége van.

■ *Az opera műfaja pedig már csak az énektechnikai jellemzők miatt sem a hétéves gyerekek kedvence. Ön szerint segít a távolság áthidalásában egy ilyen élményprogram?*

Ezek az előadások – és ez most elsősorban rosszul hangzik majd, de senki ne értse félre! – a zene valamilyen szinten mellékes. Ez furcsa így kimondva, hiszen pontosan a zene megismerése, megértése, megszeretése a végső cél, ezért csináljuk az egészet. Mégis: a programok dinamikája, hogy a körítés adja meg a hatást, ami miatt a hallgatóság hajlandó befogadni a zenét. Ha megfelelően felpörgetem és felfeszítem őket a bevezetővel, akkor utána jöhet négy perc bármilyen zene. Az a tapasztalatom, hogy a legvadabb muzsikára is ki lehet őket nyitni. Nem az számít, hogy konkrétan melyik művet hallgatták, hanem hogy hallgattak zenét és jól érezték magukat. És ha ez a kettő – a zene és a jó élmény – összekapcsolódik, akkor talán nagyobb eséllyel vált ki belőlük legközelebb is jó érzéseket egy klasszikus darab. Ám ha a zene mellékes is, az előadás minősége korántsem. Az összes program alapfeltétele, hogy a megszólaló zene professzionális legyen. Ebben nincs alku. Ez a garancia arra, hogy a zene marad a fókuszban, mert ha rossz az előadás, nem lesz jó az élmény sem. Szerencsére olyan művészekkel dolgozom együtt, akik ezt hasonlóan gondolják.

Fotó: VALUSKA GÁBOR

■ *Került már olyan helyzetbe, hogy minden előzetes szándék és a belefektetett munka ellenére sem működött, amit eltervezett?*

Olyan volt, amikor nem tudtam, hogy működik-e. Az online közvetítéseknél, amikor az ember egy kamerába beszél, és fogalma sincs, hogy a túloldalon lévő több száz ember épp nevet, vagy a fejét fogva szörnyülködik egy-egy poénon, az bizonytalanságot és frusztrációt okoz. Élő közönségből is van, amelyik nem veszi a lapot, olyan is van, hogy én vagyok fáradt és dekoncentrált, de azt hiszem, ahhoz van érzékem, hogy a jelenlévő közönség reakcióit észleljem, megértsem és reflektáljak rájuk. Ha valami nem működik, irányt váltok. Ha valami nagyon tetszik nekik, akkor afelé mozdulok. A közösen teremtett hangulatból táplálkozom, a válaszaikat pedig beépítem az előadásom több pontjába.

■ *Hogyan készül fel az előadásokra?*

Nyilván van egy megkerülhetetlen kutatási rész, amikor a tárgyi tudnivalókból összeállítok egy hosszú jegyzetet. Aztán következik a hosszasan elhúzódó agyalás, hogy mi legyen az előadás íve, mitől lesz ez a tartalom izgalmas, illetve melyik információnak hol van a helye. Az előadáson pedig a tablet vagy prezentáció nyújtotta sorvezetővel, ami ahhoz kell, hogy egy elkalandozás után is visszataláljak ahhoz a bizonyos fonálhoz, szabadon beszéljek az adott témáról. A múltkor betegség miatt ki kellett hagynom egy előadást, de megírtam a szöveget a beugró műsorvezetőnek. És bár eddig azt

gondoltam, az írott szöveg elveszi a mondandó spontaneitását, rá kellett jönnöm, mennyi nyelvi finomságot bele lehet így szöni, milyen átgondoltan fel lehet így építeni az előadást. Ugyanígy van előnye és hátránya, ha az ember az utolsó pillanatban készül fel. (Nyilván nem magamról beszélek, csak hallottam ilyenről...) Ha túl sokat foglalkozom valamivel – persze sose lehet eleget készülni egy előadásra –, előfordulhat, hogy ráunok, és azt gondolom, másnak is unalmas. Ha viszont rövid a felkészülési idő, könnyen abba is belefuthat az ember, hogy felmerül valami új ötlet, de már nincs idő a kidolgozására, már nem terhelhetők vele a zenészek. Hiába, mindig az aranyközéput a megoldás.

I A munkája során rendkívül sok fiatallal találkozik. A zenekarok számára nagy kérdés, kik fognak tíz-tizenöt év múlva hangversenyekre járni. Hogy látja ezt a kérdést? Nyugodt a jövő közönsége felől?

A Liszt-kukacok Akadémiája az alapító Fazekas Gergely munkájának és az évek alatt bejáratott brandnek

köszönhetően a Zeneakadémia egyik legnépszerűbb bérletsorozata, többnyire telt házzal. Az O/ENCIA a nulláról indult, nem ismerte senki. Az első előadásokon igencsak szűk körben voltunk, de mostanra már ennek is híre ment, és sok a kedves visszajelzés. Hogy a gyerekek visszajáró koncertlátogatók lesznek-e később, vagy ez csak a szülők lelkesedése, azt nem tudom, de hiszem, hogy ezek az élmények nem tűnnek el nyomtalanul. A klasszikus zene vonzó, és meg tudja szólítani a fiatalokat. Én is álltam sorba a Műpánál diákjegyért olyan koncertek előtt, ahol még a csillárról is emberek lógtak. Hogy ezt mivel lehet kiváltani – milyen előadókkal és milyen marketinggel –, pontosan nem tudom. Sokszor egy előadó kisugárzása épp elég. Amúgy meg nincs szükség tömegre a sikerhez. Én hiszek abban, amit sokan csak sablonként pufogtatnak: ha csak egyetlen embert is megnyertünk a klasszikus zenének, akkor már megérte a befektetett munka. És már csak azért sem vagyok kétségbeesve az utánpótlás miatt, mert rengeteg jó kezdeményezés van, értékes próbálkozások – ha egyegy beüt, nincs félnivalónk. ■

A MISKOLCI SZIMFONIKUS ZENEKAR NONPROFIT KFT.

próbajátékot hirdet

I. HEGEDŰ TUTTI ÁLLÁSRA

A próbajáték ideje:

2022. április 6. (szerda) 14.15

A próbajáték helye:

Miskolci Szimfonikus Zenekar székháza (Malom, Fábán u. 6/a)

A próbajáték anyaga:

- Egy tetszőlegesen választott tétel J. S. Bach szólószonátáiból vagy partitáiból (kivéve: Menüett, Gavotte, Bourrée, Gigue az E-dúr partitából)
- Az első tétel kadenciával Mozart: G-dúr (K.216), D-dúr (K.218) vagy A-dúr (K.219) hegedűversenyéből.

Zenekari állások (kijelölt részek):

- Glinka: Ruszlán és Ludmilla – nyitány elejétől a „B” előtti 6. ütemig
- Bartók: Concerto V. tétel 21–50. ütem (felső szólam) és 277–317. ütem (felső szólam)
- Beethoven: III. szimfónia Op.55 III. tétel elejétől az ismétlőjelig
- Csajkovszkij: Rómeó és Júlia nyitányfantázia „C” utáni Allegro giusto-tól a „G” előtt 19-ig, valamint a „Q” - től „R”-ig
- Kodály: Galántai táncok 150. ütemtől a 168. ütemig és 217. ütemtől a 233. ütemig

Jelentkezés:

e-mailben, szakmai önéletrajzzal (kérjük az elérhetőséget is megadni!) **2022. április 4-ig** az info@mso.hu címen, vagy személyesen a zenekar irodájában (cím: 3525 Miskolc, Fábán u. 6/a).

A zenekar zongorakísérőt nem biztosít.

Miskolc, 2022. február 24.

Szászné Pónuzs Krisztina
ügyvezető

A MISKOLCI SZIMFONIKUS ZENEKAR NONPROFIT KFT.

próbajátékot hirdet

II. HEGEDŰ TUTTI ÁLLÁSRA

A próbajáték ideje:

2022. április 6. (szerda), 15 óra

A próbajáték helye:

Miskolci Szimfonikus Zenekar székháza (Malom, Fábán u. 6/a)

A próbajáték anyaga:

- Egy tetszőlegesen választott tétel J. S. Bach szólószonátáiból vagy partitáiból (kivéve: Menüett, Gavotte, Bourrée, Gigue az E-dúr partitából)
- Az első tétel kadenciával Mozart: G-dúr (K.216), D-dúr (K.218) vagy A-dúr (K.219) hegedűversenyéből.

Zenekari állások (kijelölt részek):

- Mozart: Varázsfuvola – nyitány 16. ütemtől „B”-ig (Allegro)
- Beethoven: I. szimfónia II. tétel Elejétől „A”-ig
- Beethoven: IX. szimfónia II. tétel Elejétől „A”-ig
- Smetana: Az eladott menyasszony – nyitány Elejétől „A”-ig
- Kodály: Galántai táncok 150-es ziffertől az Allegro con moto-ig
- Bartók: Concerto V. tétel (Fuga) 265. ütemtől a 317. ütemig

Jelentkezés:

e-mailben, szakmai önéletrajzzal (kérjük az elérhetőséget is megadni!) **2022. április 4-ig** a info@mso.hu címen, vagy személyesen a zenekar irodájában (cím: 3525 Miskolc, Fábán u. 6/a).

A zenekar zongorakísérőt nem biztosít.

Az állás azonnal betölthető!

Miskolc, 2022. február 24.

Szászné Pónuzs Krisztina
ügyvezető